

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Кафедра філософії та економіки

*З нагоди 15-річчя
Кафедри філософії та економіки*

МАТЕРІАЛИ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

АНТРОПНИЙ ПРИНЦИП В КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра філософії та економіки

**з нагоди 15-річчя
КАФЕДРИ ФІЛОСОФІЇ ТА ЕКОНОМІКИ**

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**АНТРОПНИЙ ПРИНЦИП
В КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ
ФІЛОСОФІЇ НАУКИ**

Львів – 2016

*Рекомендовано до друку засіданням Вченої ради фармацевтичного факультету
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького
(протокол № 2 від 23 листопада 2016 року)*

УПОРЯДНИКИ:

Держко І., д. філос. н., професор;

Луц У., к. філос. н., доцент;

Мартинюк Ю., викладач;

Сарабун О., к. філос. н., викладач

НАУКОВА РАДА:

Держко І. — д. філос. н., професор

Луц У. — к. флос. н., доцент

Артеменко А. — д. філос. н., професор

Бистрова О. — д. філол. н., професор

Білобровка Р. — д. мед. н., професор

Братасюк М. — д. філос. н., професор

Гапон Н. — д. філос. н., професор

Дутка Р. — д. філос. н., професор

Загрійчук І. — д. філос. н., професор

Зайцев М. — д. філос. н., професор

Карівець І. — д. філос. н., професор

Качкан В. — д. філол. н., академік

Лисий В. — д. філос. н., професор

Масна З. — д. мед. н., професор

Негрич Т. — д. мед. н., професор

Титар О. — д. філос. н., професор

Утюж І. — д. філос. н., професор

Ханжи В. — д. філос. н., професор

Антропний принцип в контексті актуальних проблем філософії науки : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 15-16 грудня 2016 р.). – Льві в2016. – 266 с.

Збірник містить тези виступів учасників Всеукраїнської наукової конференції «Антропний принцип в контексті актуальних проблем філософії науки» (15-16 грудня 2016 р.), організованої з нагоди 15-річчя кафедри філософії та економіки ЛНМУ ім. Данила Галицького. Матеріали висвітлюють результати дослідження специфіки кореляції філософії, науки та релігії в умовах сучасності, а також аналіз широкого спектру актуальної природничої та гуманітарної проблематики.

Для науковців, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться філософією науки.

Матеріали опубліковані в авторській редакції

Автори несуть повну відповідальність за грамотність текстів, точність наведених фактів, цитат, покликань та оформлення бібліографії

<i>МАРИНЮК Віктор, ЛУК'ЯНЧУК Ірина</i> БУТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОСУ В КОНТЕКСТІ АНТРОПНОГО ПРИНЦИПУ . . .	151
<i>МАРКОВ Ігор</i> «СОЦІАЛЬНИЙ ЧАС»: ОБРИСИ КОНЦЕПТУ	153
<i>МАРТИНЮК Юрій</i> ТРАНСГУМАНІЗМ І ПОСТГУМАНІЗМ: ЕТИЧНА ПРОЕКЦІЯ	155
<i>МАСНА Зоряна, МАТЕШУК-ВАЦЕБА Леся, КРИВКО Юрій</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗДОРОВОГО ОРГАНІЗМУ ДЛЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ	161
<i>МАТОЛІНЕЦЬ Оксана</i> АНТРОПНИЙ ПРИНЦИП І ТЛУМАЧЕННЯ КОСМОГЕНЕЗУ НАУКОЮ	162
<i>МЕЛЬНИК Віра, МЕЛЬНИК Роман</i> РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В КІН. ХІХ НА ПОЧ. ХХ СТ.	163
<i>МИСЛОВСЬКА Ірина</i> ЕВОЛЮЦІЯ МОДЕЛЕЙ «ЛЮДИНИ ЕКОНОМІЧНОЇ» («НОМО ECONOMICUS») . .	166
<i>МОРАВЕЦЬКИЙ Остап</i> ВОЛОДИМИР ЛЕСЕВИЧ – ЗАБУТИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛОСОФ	171
<i>НАЙДЬОНОВ Олександр</i> АНТРОПНИЙ ПРИНЦИП ТА ІНФОРМАЦІЯ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.	173
<i>НЕГРИЧ Тетяна</i> АНТРОПНИЙ ПРИНЦИП У СУЧАСНІЙ НЕВРОЛОГІЇ (РОЗБІР КЛІНІЧНИХ ВИПАДКІВ)	175
<i>ПАВЛОВСЬКИЙ А.</i> ОБРАЗ НАДЛЮДИНИ ЯК ТЕОРЕТИЧНЕ ТЛО СПРОСТУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО АНТРОПОЦЕНТРИЗМУ	177
<i>ПАВЛЮК Олеся</i> АНТРОПНИЙ ПРИНЦИП І ФІЛОСОФСЬКІ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВІЙНИ»	180
<i>ПАРУБЧАК Іван</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.	183
<i>ПАСІЦЬКА Оксана</i> ЖІНКА-ПІДПРИЄМЕЦЬ У ГАЛИЦЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ У 20-30-Х РОКАХ ХХ СТ. .	186
<i>ПОСПИШІЛЬ Юрій</i> ЯТРОГЕНІЇ: ЗНАЧЕННЯ В ТАНАТОГЕНЕЗІ І МІСЦЕ В ДІАГНОЗІ.	189
<i>ПРОЦЮК Ростислав</i> АНТРОПНИЙ ПРИНЦИП І ТЕЛЕОЛОГІЧНИЙ ДОКАЗ: ТРАНСФОРМАЦІЇ ТЕОЛОГІЇ У ПЕРІОД ПОСТНЕКЛАСИЧНОЇ НАУКИ.	191
<i>ПУРІЙ Роман</i> МОДИФІКАЦІЯ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ У ФІЗИЦІ, БІОЛОГІЇ ТА МЕДИЦИНІ ПІД ВПЛИВОМ АНТРОПНОГО ПРИНЦИПУ	193

В історичний час формуються соціальні відмінності на основі приналежності до груп, класів, верств, між якими існують інституційно-мережі «ліфти» взаємопереходів. (Сорокін). У часопросторі критерієм соціальної диференціації є наявність та конвертованість персональних «капіталів мобільності». (Bauman 2008: 6-7)

Персоніфікація соціального часу означає стирання інституційно-функціональних поділів соціального об'єгнення людини, знімає поділ між її «сутністю» і «діяльністю» і розглядає людину в голістичному вимірі «самоздійснення», що починається від її (людини) «тут і тепер». Якщо у «вертикальному» історичному часі метафори ідентичності позначали приналежність до чогось більшого — спільноти, держави, культури, території), то в «горизонтальному» соціальному часі відбувається ідентифікація «особистості» та «простору» (самоздійснення).

МАРТИНЮК Юрій

*магістр богослов'я, магістр біології, викладач кафедри філософії та економіки
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького*

ТРАНСГУМАНІЗМ І ПОСТГУМАНІЗМ: ЕТИЧНА ПРОЕКЦІЯ

В усі часи людина мріяла отримати здатність літати без застосування техніки, або ніколи не старіти чи вмирати, або володіти тілом чи розумом, що перевищує людські обмеження. Проте, з плином свого життя їй довелось навчитися справлятися з реаліями фізичної скінченності та смертності. Це є ствердженням явної неминучості ще й з огляду на відсутність відповідних засобів істотно змінювати біологічні межі. Однак, новітні технології незабаром зможуть дозволити людям подолати такі обмеження. Існування таких технологій породжують питання щодо доцільності та належності їх застосування в житті людини та здобуття нового досвіду незмірно тривалого довголіття – можливо аж до появи певних форм фізичного безсмертя – або можливості транс-формування чи ре-формування людського тіла з метою розширення його функціональних здібностей. Трансгуманізм і постгуманізм є філософськими світоглядними системами, які з рішучою прихильністю дають ствердні відповіді на ці і подібні запитання та з нетерпінням очікують того дня, коли «людина розумна» внаслідок біологічних і технологічних змін буде зарахована до надвищих істот.

Трансгуманізм визначається як інтелектуальний і культурний рух, що стверджує можливість і бажаність принципового покращення умов життя людини з практичних причин, зокрема застосовуючи технологічні досягнення в справі подолання старіння та значного розширення інтелектуального, фізичного і психологічного людського потенціалу, не виключаючи можливості появи до цього неіснуючих біологічних форм [1]. Підданий настільки значущим змінам «трансіндивід» чи «постіндивід» не зможе бути повноцінно названий представником людського роду. В основі цього світогляду є глибинне переконання, що людський рід в його сьогоденнішому вигляді не зображає вершину нашого розвитку, а скоріше тільки його початок [1].

З метою досягнення своїх цілей трансгуманізм як інструменти використовує можливості генетичних маніпуляцій, нанотехнології, кібернетику, медикаментозний

вплив і комп'ютерне моделювання. Найбільш амбітне і контраверсійне твердження трансгуманізму полягає в концепції «завантаженого» або «обновлюваного» розуму. На думку прихильників трансгуманізму, постійні досягнення в області іт-технологій і нейротехнологій всього протягом кількох десятиліть уможливить відчитати повністю всі синаптичні зв'язки людського мозку та реплікувати його фізично і функціонально всередині інформаційного пристрою, співінтегруючи біологічну та інформаційну форму, таким чином не просто створюючи штучний інтелект але взагалі новий вид інтелекту. Таким чином за бажанням, цей симулятор зможе «жити» в будь-якій механічній формі [14]. Використовуючи відому метафору Чарльза Шерінгтона⁴ щодо людського мозку - «зачарований міраж» - Роберт Ястроу⁵ в своїй однойменній книзі припустив існування цієї дійсності в майбутньому: «Нарешті, людський мозок, приростившись в комп'ютері, буде звільнений від слабкості смертної плоті ... Він контролює свою власну долю. ... Оселившись в непорушних структурах кремнію, і більше не обмежений в просторі і часі, ... таке життя могло б жити вічно» [12, Р. 166-167].

Витоки трансгуманізму

Попри свою термінологічну «молодість», ідеї, які представляють трансгуманізм та постгуманізм зовсім не нові. Основоположні філософські ідеї повністю перегукуються з епохою Просвітництва, які доповнені та просякнуті часткою постмодерністського релятивізму. Від Просвітництва походить повністю редукаціоністській погляд на людське життя, характерний матеріалістичному емпіризму. В книзі французького лікаря і філософа Ламетрі «*L'Homme Machine*» згадується про те, що люди «є по суті тільки тварини і машини», в той час як Кондорсе, інший французький філософ-просвітитель, написав в 1794 році, що «жодних обмежень не було встановлено щодо поліпшення здібностей ... самовдосконалення людини є безмежне» [4]. Саме ці ідеї вісімнадцятого століття можуть бути з легкістю оновлені сучасними працями трансгуманістів, таких як Барт Коско «Розмите майбутнє», в якій він проголошує: «Біологія - не є призначенням. Вона ніколи не була чимось більшим, ніж простою тенденцією. Це був лише перший швидкий і брудний спосіб природи обчислення плоті. Комп'ютерні чіпи є призначенням» [13, Р. 256]. Доцільно згадати також і висловлення Кевіна Ворвіка, написане у 2000 році: «Я народився людиною. Але це був нещасний випадок долі - обставина лише місця і часу. Я вважаю це тим, що нам під силу змінити» [24, Р. 145]. З ідей Просвітництва походить крайній лібертаризм, підсилений постмодерністським моральним скептицизмом, що проголошує кожну людину остаточним арбітром усього, що вважається правильним і відповідним для її життя чи тіла. Дехто вбачає витоки ідей трансгуманізму в спадщині Фрідріха Ніцше, а саме ідеях про прагнення до могутності та «*ubermensche*» (надлюдини), особливо в «Так говорив Заратустра»: «людина є чимось, що треба подолати» [17, Р. 12].

Трансгуманізм під своїм ім'ям почав становлення в 1980-і роки з праць футуриста, відомого як *FM-2030*, де під терміном «транс-людина» окреслювався перехідний стан індивіда [1]. Транс-людьми називають «найбільш ранні прояви нових еволюційних істот на шляху до становлення пост-індивіда» [8]. На початку 90-х, з'явився цілий ряд угруповань, які охоплює ідеологія трансгуманізму, це зокрема

⁴ Чарльз Скот Шерінгтон (1857-1952) – британський фізіолог та нейробіолог, лауреат Нобелівської премії 1932р. у галузі фізіології та медицини за відкриття, що стосуються функції нейронів.

⁵ Роберт Ястроу (1925-2008) – американський планетарний фізик, астроном, ведучий науковець NASA, автор книги «*The Enchanted Loom: Mind in the Universe*» (авт.«Зачарований міраж: розум у всесвіті»).

і екстропіанство, транстопіанізм та сингуляріанство, яке проголошує ідею практичного втілення технологічної сингулярності⁶, передбаченої Вернором Вінже. В 1993 році Вінже передбачав, що експоненціальне зростання наукового і технічного знання в поєднанні з петлями зворотного зв'язку від штучних інтелектуальних систем, незабаром призведе до потужної дестабілізації і трансформації всіх соціальних структур, технічних пристроїв, а також людей, які будуть трансформовані у вищі істоти [23]. Якщо Сингулярність є лише крайнім проявом трансгуманістичних поглядів, то ідея, що людство повинно спроектувати і створити наступний етап своєї власної еволюції, що людські істоти повинні бути доповнені і змінені аж до втрати своєї людяності, ідентичності, захопила уми численних науковців, письменників, дослідників, винахідників, навіть цілих факультетів, підрозділів, наукових інституцій та структур. Цю тенденцію найвиразніше демонструє запропонований незалежним агенством при уряді США (Національний науковий фонд, NSF) план поєднання та взаємодії різних технологій, включаючи нанотехнології, біотехнології, інформаційні технології, когнітивні технології (кібернетика і нейротехнології) з вираженою метою вдосконалення людських характеристик і якостей [19].

Основи трансгуманізму і постгуманізму

Базове твердження трансгуманістичної думки полягає у запереченні незмінності людської природи [1]. Не існує нічого непорушного як в природі на загал, так і зокрема в людській тілесності. Цілковито заперечується критика спроб змінити природу на кшталт «гри в Бога», або крайніх проявів людської гордині у всемогутності.

Кетрін Хейліс в своїй книзі «Як ми стаєм постлюдиною» описує чотири основні характеристики постгуманістичних та трансгуманістичних тенденцій. По-перше, інформаційні структури є більш важливими та необхідними для природи буття, ніж будь-яке «матеріальне втілення, так що втілення в біологічному субстраті розглядається як нещасний випадок історії, а не неминучість життя» [11, Р. 2]. По-друге, свідомість є епіфеноменом. Не існує нематеріальної душі. По-третє, тіло є лише протезом, яким людина вчиться користуватись та маніпулювати. В результаті заміна або посилення людських функцій іншими протезами є лише природним продовженням наших фундаментальних відносин з первинним вродженим тілом. І, на кінець, постгуманізм розглядає людину як сукупність буттєвих здатностей «зчеплених інтелектуальними машинами. У постлюдині не існує суттєвої різниці або абсолютного розмежування між тілесним існуванням і комп'ютерним моделюванням, кібернетичним механізмом і біологічним організмом, робототехнікою та людським призначенням» [11, Р. 3].

Характерною рисою трансгуманізму і постгуманізму є передбачення якогось нового розумного виду, в який еволюціонує людина. Цей новий вид поповнить або навіть замінить людство. Трансгуманісти підкреслюють еволюційну перспективу, підтримують спрямовану еволюцію, що веде в *«постлюдське майбутнє»*. Особливо на трансгуманізм вплинула ідея створення штучного інтелекту, запропонована, зокрема, Гансом Моравцем. Ідеї Моравця і трансгуманізм характеризувалися як «апокаліптична» форма постгуманізму, протиставлена *«культурному постгуманізму»* в гуманітарних науках і мистецтві.

⁶ Технологічна сингулярність – гіпотетичний момент, після проходження якого, на думку прихильників цієї концепції, технічний прогрес стане настільки стрімким та складним, що виявиться недосяжним для розуміння, орієнтовно наступний після створення штучного інтелекту та самовідтворюваних машин, інтеграції людини з комп'ютеризованими системами або значного стрибка в збільшенні чи зміні функціональних здібностей людського мозку за рахунок біотехнологій.

Моральна проблематика

Однією з першорядних знакових етичних проблем, пов'язаних з трансгуманізмом і постгуманізмом є питання зростання або збільшення: чи повинні людські істоти збільшувати або нарощувати себе і майбутні покоління? Це не просте питання, що потребує відповіді, незважаючи на те, що людина протягом всієї історії існування практикувала постійний процес нарощення та збільшення власних здібностей і можливостей. В цьому полягає сутність і мета використання усіх інструментальних засобів та накопиченого знання. Проте, в цьому процесі присутні безумовні обмеження, які намагаються обійти трансгуманістичні модифікації.

Взірцевим прикладом подібних контраверсій може послужити справа корекції зору. Використання окулярів або контактних лінз для корекції зору є прикладом загально прийнятого способу нарощення здібностей. Проте, це втручання є лише виправленням певного дефекту, повертаючи зорову функцію до норми. Таким чином це є формою зцілення а не примноження функції. Питання стає етично проблематичним, коли примноження чи збільшення окремих функцій потенційно можуть значно перевищувати найдосконаліші здібності, здобуті людиною внаслідок найусердніших тренувань. Люди прихильно ставляться до використання певних підсилюючих технологій, які можуть бути застосовані протягом певного проміжку часу чи з конкретною метою, як от телескоп чи мікроскоп, але одночасно вони не можуть стати специфічною та постійною якістю людського буття. Вони залишаються інструментами, але не стають атрибутами. Таким чином, допустимо використовувати комп'ютер або інші пристрої, які можуть бути розмежовані від користувача, але постійне підсилення мозку кібернетичними зв'язками чи мозковими імплантатами виглядає таким, що набагато перевищує межі, які мали б бути непорушні. Чому це так?

Існують два типові підходи у критиці перманентних «покращень»: (1) вони є неприродними; і (2) вони заангажують людей в діяльність, яка належить виключно божественній компетенції. «Забавляння в Бога» є повторюваним аргументом заперечення технологій посилень і примножень. Попри оправданість своєї критики, ці дві концепції часто не включають в себе питання належності, особистих та суспільних наслідків, доцільності застосування потенційних модифікацій.

Трансгуманісти заперечують критику неприродності, аргументуючи це тим, що більшість відомих технологій застосованих людиною є неприродного або штучного походження, проте вважаються корисними та нешкідливими. Що стосується другого аргументу, то багато, якщо не більшість, трансгуманістів є агностиками або атеїстами, і таким чином брати участь в уявному Прометеевому повстанні проти богів не є чимось протизаконним. Питання етичної легітимності застосування трансмодифікацій має велике значення саме для теїстів, аргументація яких базується на порушенні трансгуманізмом їх теологічних основ. Чи може Бог бути так легко заперечений? Чи може творіння дійсно діяти за межами допустимого волею Творця? Більше того, самі богослови стверджують, що характерним для «Imago Dei», Божого образу, яким є людина, є її творчий потенціал.

Прикладним етичним питанням, що викликає занепокоєння у критиків трансгуманізму, є цільове застосування таких модифікацій та наслідки, які матимуть місце у навколишньому середовищі та їх вплив на залучених індивідів без збалансування природних сил та участі божественної мудрості. З точки зору натуралістів і енвіроменталістів, зміни, що відбуватимуться, матимуть надто стрімкі та різкі

для екосистеми або окремих живих істот швидкості, що поставить під загрозу рівномірність їх розвитку. З більш теїстичної точки зору, ці зміни відбуваються без належного розуміння і поваги до Божого задуму і Провидіння. Зрештою, обидва аргументи висловлюють стурбованість з приводу потенційно великої шкоди, яку можуть завдати ці втручання, позаяк, ставлячи під сумнів діяльність, яка передбачає достатньо високий ступінь знань, далекоглядності і мудрості, і яких, за звичай, не вистачає. Отже, головною проблемою є аж ніяк не винахідливість чи навіть пристрасть до примноження, але зарозумілість та самовпевненість.

Питання поширення надздібностей поза межі видових особливостей може породити соціальні проблеми трансгуманізму. Можна уявити ситуацію появи груп чи цілих спільнот з відмінними якостями, що перевищують решту суспільства. Одним із наслідків цих відмінностей буде ймовірність дискримінації, як стосовно груп з надздібностями, так і позбавлених них, адже кожне розділення породжує протистояння. Претензії щодо несправедливої конкуренції можуть породити обмежувальне законодавство в крайніх проявах. Хоча, сумнівним виглядає поява спільного консенсусу щодо настільки обмежувального законодавства. Згідно слів Фрімена Дайсона, британського фізика і педагога, «штучні поліпшення людських істот прийдуть, так чи інакше, незалежно від того, подобається нам це чи ні, як тільки прогрес біологічного розуміння зробить це можливим. Коли люди використовують технічні засоби, щоб поліпшити себе і своїх дітей, не має важливого значення які саме покращення вони отримають, головне те, що така перспектива буде доступна. ... Технологія поліпшення може бути ускладнена або стримана засобами регулювання, але вона не може постійно заперечуватись. ... Вона буде сприйнята мільйонами в якості звільнення від минулих обмежень і несправедливостей. Їх свобода вибору не може постійно обмежуватись» [7, Р. 205-206]. Особливо потужно ця тенденція присутня в соціо-культурних процесах на теренах Сполучених Штатів Америки, які ґрунтуються на праві на життя, свободи і прагнення до щастя. Своє практичне втілення вони знаходять у творах мистецтва та кінематографії. На думку американського трансгуманіста Андерса Сандберга, свобода пошуку технологій примноження є фундаментальним питанням права на життя.

Одним з можливих наслідків цього є те, що безліч спільнот, які розвиватимуть ці тенденції, дуже прискіпливо будуть дотримуватися певних цінностей та домовленостей відповідно до рівнів технологічних модифікацій. Із модифікаціями біотехнологічними прийдуть модифікації цінностей. Але так як деякі групи можуть вибрати меншу ступінь посилення, може трапитись ситуація обмеження їх в своєрідних гетто стосовно інших більш вдосконалених членів суспільства. Через це багато трансгуманістів явно декларують спротив появи покращень абсолютно у всіх [1], таким чином не пояснюючи зокрема і особливості відносин та толерантності як всередині груп вдосконалених індивідів, так і поза ними. Деякі трансгуманісти відверто демонструють войовничі настрої проти скептиків та інакомислячих (Dvorský, Smith, Shropshire) [6, 21, 22].

Сам по собі цей факт підтверджує одну з головних тез трансгуманістів, або будь-якої іншої утопічної думки: нерозуміння темряви, страх і непередбачуваність кожного людського серця. Уроки двадцятого століття, такі, як євгеніка, фашизм і комунізм, повинні були б остерегти від небезпеки утопічних мрій поневолити, знищити і принизити, та надати належної справедливості, свободи і процвітання людству. Те-

пер трансгуманісти запропонували ще одну форму людського пристосування, щоб нібито забезпечити порятунок для всіх. На цей раз Фаустівська угода з технологією - яку Джон МакДермотт, почесний професор трудових досліджень Державного Нью-Йоркського університету, назвав як «опіум інтелігентів», - а не з економічними чи політичними системами [16].

Технологія в своїй суті не є злом, і справді є джерелом великої користі (а також шкоди). Це всього лише інструмент, а отже в якості інструмента повинна бути ретельно вивчена і обережно застосована. Перетворювати себе в інструменти нашої надії досягнення безсмертя є ілюзією. Руйнування передбачити наперед неможливо. Навіть якщо має бути змінена чи примножена якась якість чи властивість тіла щоб «жити», така форма життя вже не відповідатиме початковому стану і смерть все ще залишатиметься невідворотною дійсністю. Збільшення терміну експлуатації суб'єкту може бути досягнене, але якою суспільною ціною? Як люди даватимуть раду із значно розширеною тривалістю життя? Яким буде вплив на економічні структури, трудові ресурси та репродукцію? Ці питання все ще залишаються відкритими як для трансгуманістів, так і їх критиків. Попри великий сумнів щодо можливостей запровадження примножуючих технологій, людство все-таки повинне перспективно та відкрито вести діалог стосовно появи подібних технологій, їх застосування, вплив та можливі наслідки. Завершуючи роздуми на тему трансгуманістичних перспектив, буде доцільним пригадати слова Френсіса Фукуями про те, що трансгуманізм є найнебезпечнішою сучасною ідеєю, яка здатна приглушити чи навіть знищити людяність (так званий Factor X) в нашому естві, може зруйнувати людську ідентичність [10].

Література

1. Bostrom Nick. The Transhumanist FAQ. – Version 2.1. - World Transhumanist Association, 2003. – P. 56. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nickbostrom.com/views/transhumanist.pdf>
2. Bostrom Nick. What Is Transhumanism? – 2001.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nickbostrom.com/old/transhumanism.html>
3. Broderick Damien. The Spike: How Our Lives Are Being Transformed by Rapidly Advancing Technology. - New York: Forge, 2001. – P. 380.
4. Condorcet Marquis de (Marie Jean Antoine Nicholas Caritat). The Future Progress of the Human Mind. – 1795 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/condorcetprogress.html>
5. de la Mettrie Julien Offray. Man a Machine (L'Homme Machine). – Whitefish. Montana: Kessinger Publishing, LLC, 2004. – P. 48.
6. Dvorsky George. Ending Biblical Brainwash. – 2002. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.thebirdman.org/Index/Others/Others-Doc-ConspiracyTheory&NWO/+Doc-ConspiracyTheory-MindControl-SoftCore-Media&Schools/Education-Brainwashing&ReligiousMemes.htm>
7. Dyson Freeman J. Imagined Worlds. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1998. – P. 224.
8. FM-2030 (Fereidoun M. Esfandiary). Are You a Transhuman? – New York: Warner Books, 1989. – P. 227.
9. Foresight Institute. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.foresight.org>
10. Fukuyama Francis. Our Posthuman Future: Consequences of the Biotechnology Revolution. – New York: Farrar, Straus and Giroux, 2002. – P. 272.
11. Hayles N. Katherine. How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature and Informatics. – Chicago: University of Chicago Press, 1999. – P. 364.
12. Jastrow Robert. The Enchanted Loom: Mind in the Universe. – New York: Simon & Schuster, 1983. – P. 183
13. Kosko Bart. The Fuzzy Future: From Society and Science to Heaven in a Chip. – New York: Harmony Books, 1999. – P. 384.
14. Kurzweil Ray. The Age of Spiritual Machines: When Computers Exceed Human Intelligence. – New York: Viking, 1999. – P. 289.
15. KurzweilAI.net. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kurzweilai.net>

16. McDermott John.. Technology: The Opiate of the Intellectuals. – New York Review of Books, 1969. – P. 96.
17. Nietzsche Frederick. Thus Spake Zarathustra. – trans. Walter Kaufmann. – New York: Modern Library, 1995. – P. 368.
18. Principia Cybernetic Project. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pespmc.vub.ac.be>
19. Roco Mikail, and William Sims Bainbridge, eds. Converging Technologies For Improving Human Performance. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wtec.org/ConvergingTechnologies/Report/nbic-complete-screen.pdf>
20. Sandberg Anders. Morphological Freedom – Why We Not Just Want It, but Need It. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nada.kth.se/~asa/Texts>
21. Schropshire Philip. The Battle for Biotech. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.betterhumans.com>
22. Smith Simon. Killing Immortality. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.betterhumans.com>
23. Vinge Vernor. The Coming Technological Singularity. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rohan.sdsu.edu/faculty/vinge>
24. Warwick Kevin. Cyborg 1.0. Wired. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wired.com>
25. World Transhumanist Association. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.transhumanism.org>

МАСНА Зоряна

*доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри оперативної хірургії з топографічною анатомією
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького*

МАТЕШУК-ВАЦЕБА Леся

*доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри нормальної анатомії
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького*

КРИВКО Юрій

*доктор медичних наук, професор кафедри нормальної анатомії
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького*

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗДОРОВОГО ОРГАНІЗМУ ДЛЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Одним з базових понять медицини є поняття норми. Умовно під нормою зазвичай розуміють сукупність ознак чи показників, які значною мірою не відрізняються від загальноприйнятих середніх значень. Проте такий підхід, очевидно, є занадто широким, оскільки нормативні показники можуть достовірно різнитися для груп людей різного віку, статі, раси, конституції. На нормативні показники як структури окремих органів і тілобудови в цілому, так і їх функціональної спроможності, значною мірою впливають соціальні чинники, територія та умови проживання, ступінь фізичної активності, режим і спосіб харчування тощо. Впродовж останніх років значний вплив на індивідуальні морфофункціональні особливості організму мають численні екологічні чинники (тотальне забруднення навколишнього середовища,

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
АНТРОПНИЙ ПРИНЦИП В КОНТЕКСТІ
АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ

*15 – 16 грудня 2016 р.
Львів*

Макетування – ЛУЦ Уляна

Верстка – ЗАХАРКІВ Тарас

Підписано до друку 28.11.16
Формат 70×100/16 Папір офсет. Умовн. друк. арк. 21,6125
Наклад 150